

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“Актуальні проблеми загальної та візуальної
психодіагностики”
(для магістрів)**

Київ 2018

Підготовлено доктором наук в галузі психології, кандидатом психологічних наук, професором Туриніною О.Л.

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 1 від 27.08.2018)

Затверджено науково-методичною комісією кафедри психології (протокол №1
від 7.09.2018)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин і соціальних наук.

Туриніна О.Л. Навчальна програма дисципліни “Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики” (для магістрів) – К., МАУП, 2018, - с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Актуальної проблеми загальної та візуальної психодіагностики”, теми контрольних робіт, контрольні питання до іспиту, а також список рекомендованої літератури.

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
2018

Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна “Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики” входить до програми професійної підготовки студентів-психологів.

Мета курсу передбачає закріплення теоретичних знань студентів в рамках програмового змісту дисципліни, розвиток у них вміння застосовувати ці знання при аналізі конкретних психологічних феноменів та ситуацій. Питання для самоконтролю передбачають активізацію у студентів знань тем курсу, вміння “прочитати” і зрозуміти людську психологію, не тільки в діловій, але і в особистому житті. Творчі завдання передбачають розвиток вміння застосовувати набуті теоретичні знання для аналізу різноманітних теоретичних та конкретних прикладних проблем візуальної психодіагностики.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни “Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики » студент повинен:

Знати:

- предмет і завдання загальної та візуальної психодіагностики;
- місце загальної та візуальної психодіагностики в системі наукового пізнання;
- основні напрямки загальної та візуальної психодіагностики;
- методи загальної та візуальної психодіагностики;
- спосіб вивчення людини методами загальної та візуальної психодіагностики;
- можливості застосування загальної та візуальної психодіагностики у практичній психології;
- можливості застосування загальної та візуальної психодіагностики в управлінській практиці.

Вміти:

- визначати психологічний стан та особливості людини за її візуальними ознаками;
- застосовувати методи загальної та візуальної психодіагностики;
- використовувати дані графологічного обстеження;
- використовувати структуру макета вивчення людини методами загальної та візуальної психодіагностики;
- “читати” мову жестів та поз людини.

Внаслідок опанування змісту нормативної навчальної дисципліни «Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики» у магістрів формуються такі **навчальні компетентності**:

здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

–уміти використовувати набуті нові знання та розробки у практичній діяльності;

–професійно орієнтуватися у сучасних теоретичних підходах та практичних напрямках.

–уміти самостійно опрацьовувати наукові джерела, видобуток актуальних новітніх світових розробок, що носять теоретичний характер;

–використовувати теоретичні знання для розробки, впровадження нових методів психодіагностики, корекції, консуль-тування, обробляти статистичними методами отримані емпіричні дані.

– уміти організувати і проводити психодіагностичні дослідження у сфері профорієнтації, профвідбору та профадаптації персоналу;

– здійснювати консультативну допомогу у виробничій діяльності;

– проводити оптимізацію соціально-психологічного клімату в організаціях.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики»

№	Назва теми
Змістовий модуль I. Психодіагностика як наука і практична діяльність	
Тема.1.	Теоретичні основи загальної психодіагностики.
Тема.2.	Основні методи психодіагностики.
Тема.3.	Особливості психодіагностичного процесу.
Тема.4.	Зміст психодіагностичної функції психолога.
Тема.5.	Проблеми комп'ютеризації психологічних досліджень.
Змістовий модуль II. Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики.	
Тема.6.	Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
Тема.7.	Психологічні відмінності людей та їх зовнішні прояви.
Тема.8.	Графологія і пізнання особистості.
Всього годин: 120	

ЗМІСТ
дисципліни
«Актуальної проблеми загальної та візуальної
психодіагностики»

Змістовий модуль I. Психодіагностика як наука і практична діяльність.

Тема 1. Теоретичні основи загальної психодіагностики.

Предмет та завдання психодіагностики.

Структура та стан сучасної психодіагностики. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.

Виникнення і етапи розвитку психодіагностики. Школи, напрямки у психодіагностиці. Стан розвитку сучасної психодіагностики.

Психодіагностична література: наукові повідомлення, довідково-методичні видання, інструктивні матеріали, популярні видання. Професійні та популярні методики психодіагностики. Критерії об'єктивності в психодіагностиці. Професійно-етичні принципи в психодіагностиці.

Основні тенденції розвитку психодіагностики.

Література : [3; 9; 12; 13; 18; 21; 30; 38; 40]

Тема 2. Основні методи психодіагностики.

Поняття про “об'єктивний”, “суб'єктивний” та “проективний” підхід у психодіагностиці.

Класифікації психодіагностичних методик. Основи класифікації психодіагностичних процедур.

Вербальні та невербальні психодіагностичні методики: Об'єктивні тести, стандартизовані самозвіти, проективні техніки, діагностичні психодіагностики, стандартизовані та експертні методики.

Метод тестів у психодіагностиці.

Теорія розвитку тестів. До психологічні тести, розробка психологічних тестів.

Тестологія і психодіагностична практика. Переваги та проблеми використання тестового методу в психодіагностиці.

Види тестів в психодіагностиці: за спрямованістю, формою процедури дослідження: характером тестових завдань, за часом виконання. Визначення надійності тесту. Валідність. Стандартизація.

Метод опитування в психодіагностичній практиці.

Види опитувальників: біографічні, інтересів, мотивів, установок, цінностей. Форми питань та прогнозування результатів. Проблема достовірності особистісних опитувальників. Фактори, які детермінують відповіді на питання.

Проективна техніка.

Теоретичне обґрунтування проективного підходу до психодіагностики особистості. Роль наукових праць Ф.Гудинаф, Г. Мюроя, Х.Морган, Г. Роршаха, Л. Франка у розвитку проективної психодіагностики.

Загальна характеристика проективних способів вивчення особистісних особливостей.

Основні різновиди проективних методик: структурування; конструювання; інтерпретації, доповнення, імпресії, катарсиса, графічні.

Спостереження як метод психодіагностичного дослідження.

Поняття про наукове спостереження. Особливості використання методу спостереження в психодіагностичній практиці.

Принципи використання методу спостереження.

Позитивні сторони та недоліки методу спостереження.

Класифікації спостережень: від ступеню залученості психодіагноста у середовище; характеру взаємодії з суб'єктом; від об'єкта спостереження; від часу дослідження; від характеру реєстрації даних; від ступеня стандартизованості процедур.

Етапи наукового спостереження. Різновиди процедури реєстрації результатів. Типові помилки у психологічному спостереженні.

Соціометричний метод дослідження групи.

Загальна характеристика методу. Основні поняття та процедура соціометрії.

Поняття про соціометричні критерії. Види критеріїв.

Соціоматриця. Соціограма. Типи соціограм.

Експертне оцінювання у психодіагностиці.

Сутність та специфічні особливості експертного оцінювання. Поняття моніторної групи. Етапи оцінюючої діяльності експертів. Імплицитна оцінка. Експлікація оцінки. Типи вимірювальних шкал. Причини порушення достовірності результатів експертизи.

Використання контент-аналізу в психодіагностичній практиці.

Контент-аналіз як різновид методу дослідження продуктів діяльності. Основні етапи контент-аналізу. Можливі помилки при реалізації даного методу.

Література : [2; 8; 9; 13; 18; 22; 30; 38;]

Тема 3. Особливості психодіагностичного процесу.

Поняття психологічного діагнозу. Діагностичні ознаки. (за Л.Виготським). Характеристика симптоматичного, типологічного, етіологічного діагнозів. Етапи психодіагностичного вивчення особистості.

Основні умови ефективного використання методів психодіагностики в діяльності практичного психолога. Критерії ефективності практичної роботи психодіагноста.

Література : [1; 2; 9; 12; 15; 16; 21; 30; 39; 40]

Тема 4. Зміст психодіагностичної функції психолога.

Визначення домінуючої орієнтації перцептивної сфери.

Психодіагностика потребово-мотиваційної сфери та саморегуляції. Оцінювання інтелектуально-пізнавальної сфери особистості. Діагностика екзистенціально-побутової сфери особистості. Дослідження морально-етичної сфери особистості. Оцінювання дієво-практичної сфери особистості. Психодіагностика сфери стосунків особистості.

Література : [2; 4; 5; 12; 15; 19; 20;]

Тема 5. Проблеми компютеризації психологічних досліджень.

Історія розвитку ідей про можливості формалізації психологічних досліджень.

Прикладні психологічні дослідження з використанням комп'ютерів. Загальна характеристика автоматизованих діагностичних методик, які використовуються у вітчизняній психологічній практиці.

Література : [3; 4; 6; 10; 13; 14; 20; 30; 38; 40]

Змістовий модуль II. Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики.

Тема 6. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.

Роль візуальної психодіагностики з іншими науками про людину. Основні напрямки візуальної психодіагностики.

Урахування даних візуальної психодіагностики у практиці підбору і відбору кадрів, при проведенні управлінських парад, корекції поведінки під час виступу перед аудиторією.

Основні та додаткові параметри людини як джерела психологічної інформації: стать, вік, конституція, темперамент, голова, обличчя, хода, руки, постава, жести, міміка.

Література : [3; 4; 6; 10; 13; 14; 20; 30; 38; 40]

Тема 7. Психологічні відмінності людей та їх зовнішні прояви.

Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки.

Типологія Е.Кречмера, І.Шелдона, І.П. Павлова.

Візуальна характеристика типів темпераменту. Сумісність різних типів темпераменту і врахування її у практиці управлінської діяльності.

Мімічні особливості людини та їх характеристика.

Обличчя людини як об'єкт психологічного пізнання. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики.

Рука людини як джерело знань у візуальній психодіагностиці.

Хірологія як один з напрямків вивчення зовнішніх особливостей людини. Особливості використання знань з дерматогліфіки в різних галузях народного господарства.

Мова тілорухів та її діагностика практичним психологам.

Постанова і хода, їх характеристика зв'язок з фізичним та психічним станом людини. Мова рук, жести та їх інтерпретація.

Література : [3; 8; 9; 12; 13; 18; 21; 30; 38; 40]

Тема 8. Графологія і пізнання особистості.

Поняття графології. Взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини. Почерк і стать. Почерк і вік. Почерк і освіта. Почерк і професія. Почерк і конституція людини.

Література : [2; 3; 4; 12; 16; 18; 22; 31; 38; 40]

Теми контрольних робіт

1. Почерк і його залежність від біологічного і психічного стану людини.
2. Дослідження почерку як метод візуальної психодіагностики.
3. Основні ознаки почерку та їхня психологічна характеристика. Взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини.
4. Постава і хода, їх характеристика зв'язок з фізичним та психічним станом людини.
5. Значення різних положень корпусу тіла.
6. Жести та їх інтерпретація. Класифікація жестів.
7. Характеристика різних типів темпераменту на основі методів візуальної психодіагностики.
8. Порівняльна характеристика вікових аспектів людини методами візуальної психодіагностики.
9. Посмішка. Розкриття її функцій в управлінській діяльності.
10. Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки.
11. Пози та їх характеристика.
12. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.

13. Дистанція у спілкуванні, її типи.
14. Сигнали тіла та загальні характеристики людини.
15. Загальне уявлення про мову тілорухів.
16. Долоні та інформація, яка може передаватися за їх допомогою.
17. Значення жестів, які пов'язані з торканням рук до різних частин обличчя.
18. Руки як бар'єри.
19. Захисний бар'єр, сформований за допомогою ніг.
20. Основні положення голови.
21. Жести агресивності та гшотовності до дій.
22. Хірологія як один з напрямків вивчення зовнішніх особливостей людини.
23. Домінування правої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
24. Домінування лівої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
25. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.
26. Дистанція у спілкуванні, її типи.
27. Сигнали тіла та загальні характеристики людини.
28. Загальне уявлення про мову тілорухів.

Питання для самоконтролю

1. Предмет та завдання візуальної психодіагностики.
2. Структура та стан сучасної візуальної психодіагностики.
3. Зв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками.
4. Виникнення і етапи розвитку візуальної психодіагностики. Стан розвитку сучасної візуальної психодіагностики.
5. Джерела вивчення візуальної психодіагностики.
6. Основні тенденції розвитку візуальної психодіагностики.
7. Спостереження як основний метод дослідження зовнішніх проявів особистості.
8. Аналіз продуктів діяльності як метод візуальної психодіагностики.
9. Фізіогномічний метод.
10. Графологічний метод.
11. Психогеометричний метод.
12. Хірологічний метод.
13. Морфологічний метод.
14. Кольорові тести.
15. Типологія Е.Кречмера, І.Шелдона, І.П. Павлова та їх порівняльна характеристика..
16. Візуальна характеристика типів темпераменту.
17. Інтроверти та екстраверти та їх зовнішні прояви.
18. Асиметрія головного мозку та її прояв у зовнішності людини.

19. Сумісність різних типів темпераменту і врахування її у практиці управлінської діяльності.
20. Мімічні особливості людини та їх характеристика.
21. Обличчя людини як об'єкт психологічного пізнання. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики.
22. Погляд і його види.
23. Чоло і його інтерпретація у візуальній психодіагностиці.
24. Ніс і його різновиди.
25. Рот і його особливості його інтерпретації у візуальній психодіагностики..
26. Рука людини як джерело знань у візуальній психодіагностиці.
27. Хірологія як один з напрямків вивчення зовнішніх особливостей людини.
28. Рука як джерело психологічної інформації.
29. Форми рук та їх класифікація. Форми пальців та їх значення. Нігті та їх характеристика.
30. Особливості використання знань з дерматогліфіки в різних галузях народного господарства.
31. Мова тілорухів та її діагностика.
32. Постава і хода, їх характеристика зв'язок з фізичним та психічним станом людини.
33. Значення різних положень корпусу тіла.
34. Жести та їх інтерпретація.
35. Класифікація жестів.
36. Графологія і пізнання особистості.
37. Поняття графології.
38. Дослідження почерку як метод візуальної психодіагностики.
39. Психофізіологічні основи письма.
40. Основні ознаки почерку та їх психологічна характеристика.
41. Взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини.
42. Почерк і стать.
43. Почерк і вік.
44. Почерк і освіта.
45. Почерк і професія.
46. Почерк і конституція людини.
47. Загальні прийоми при розборі почерку.
48. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
49. Роль візуальної психодіагностики з іншими науками про людину.
50. Основні напрямки візуальної психодіагностики.
51. Врахування даних візуальної психодіагностики у практиці підбору і відбору кадрів при проведенні управлінських парад. 48. Врахування даних візуальної психодіагностики при проведенні управлінських парад.
52. Сангвінік і його візуальна характеристика.
53. Холерик і його візуальна характеристика.
54. Флегматик і його візуальна характеристика.

55. Меланхолік і його візуальна характеристика.
56. Домінування правої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
57. Домінування лівої півкулі головного мозку і зовнішні психологічні характеристики людини.
58. Психологічні статеві відмінності та їх характеристика.
59. Урахування психології статевих відмінностей у практиці управлінської діяльності. Типові помилки.
60. Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки.
61. Поза та їх характеристика.
62. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.
63. Дистанція у спілкуванні, її типи.
64. Сигнали тіла та загальні характеристики людини.
65. Загальне уявлення про мову тілорухів.
66. Долоні та інформація, яка може передаватися за їх допомогою.
67. Значення жестів, які пов'язані з торканням рук до різних частин обличчя.
68. Руки як бар'єри.
69. Захисний бар'єр, сформований за допомогою ніг.
70. Основні положення голови.
71. Жести агресивності та гшотовності до дій.
72. Сигнали очей та їх значення. Жести та сигнали, характерні для залицяння.
73. Жести власницьких та територіальних претензій.
74. Жести віддзеркалювання.
75. Поклони, згорблення та їх залежність від соціального статусу.
76. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
77. Розміщення учасників за столом як засіб ефективної взаємодії.
78. Основні види розміщення людей навколо столу.
79. Вправи для розвитку психологічної спостережливості.
80. Загальні прийоми при розборі почерку.
81. Прийоми спостереження за поведінковими реакціями.
82. Використання даних дерматогліфіки у візуальній психодіагностики.
83. Дерматогліфіка: суть та загальна характеристика.
84. Зовнішні психологічні вияви типів людей за класифікацією У.Шелдона та Е.Кречмера.
85. Фізіогноміка: визначення та загальна характеристика.
86. Хіромантія: суть і загальна характеристика.
87. Вплив на оточуючих за допомогою різних положень тіла.
88. Форми рук та їх характеристика.
89. Форми пальців та їх характеристика.
90. Методи візуальної психодіагностики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Айслер-Мерц К. Язык жестов. –Пер.снем. К.Давыдовой. –М.: ФАИР-ПРЕСС, 2005 -160с.
2. Алифанов С.А. Основные направления анализа лидерства. // Вопросы психологии. – 1991. -№ 33. –С.90-98.
3. .Андреева Г.М. Социальная психология. – М., Аспект-пресс, 2000.- 376с.
4. Аникеева Н.П. Учителю о психологическом климате в коллективе. М., 1983.
5. .Андреева Г.М. Психология социального познания. – М.:, 1997.
6. .Ануфриева Н.М., Зелинская Т.Н., Зелинский Н.Е. Социальная психология: Курс лекций. – К: МАУП, 2000. – 136с.
7. .Бобнев М.И. Социальные нормы и регуляция поведения. – М: Наука, 1978, - 311с.
8. Введение в парктическую социальную психологию/ Под ред. ЖуковаЮ.М., Петровской Л.А., Соловьевой О.В. – М., 1996
9. Власенко В.В. Вчителі – учні: психологія взаємних оцінних ставлень. – К., 1995.
10. .Волков И.П. Социометрические методы в социально- психологических исследованиях. –Л: Изд-во ЛГУ., 1970. -88с.
11. Десев Л. Психология малых групп. – М., 1979.
12. .Донцов А.И. Психология коллектива: Методологические проблемы исследования. – М: Изд-во МГУ., 1984. – 208с.
13. .Доценко Е.А. Психология манипуляции. – М., 1996.
14. .Диагностика социально-психологических характеристик групп.\ Под ред. Багрянцева В. - М., 1999.
15. .Казмиренко В.П. Социальная психология организаций. – К., 1993.
16. Карнеги Д.Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей. – К., 1990.
17. .Ковалев А.Г. Коллектив и социально-психологические проблемы руководства. – М., 1978
18. Коломинский Я.Л.Психология взаимоотношений в малых грууппах: Общение и возрастніе особенности. – Минск: Изд-во БГУ, 1976. – 350с..
19. .Коломинский Я.Л. Социальная психология школьного класса. Минск., 1997. – 240с.
20. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту. – К., 1996.
21. .Кондратьев М.Ю. Подросток в замкнутом круге общения. М., 1997.
22. .Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. Підручник.. – К., 1995. -304с.
23. .Кричевкий Р.Л., Дубовская Е.М. Социальная психология малых групп. – М.: Изд-во МГУ, 2001.

24. Лидерство: психологические проблемы в бизнесе. По материалам американских исследований. Под ред. Г.Н. Ушаковой. – Дубна: Фемекс, 1997. – с.176.
25. Лозанов И.Д. Руководитель в трудовом коллективе. – М., 1989. – 75с.
26. Лутошкин А.Н. Эмоциональные потенциалы коллектива. – М., 1988.
27. Лутошкин А.Н. Как вести за собой. – М.: Просвещение, 1978.

Додаткова

28. Майерс Д. Социальная психология. СПб, 1999.
29. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. – К., 1998.
30. Морено Дж. Социометрия: экспериментальный метод и наука об обществе. – М.:, 2000.
31. .Методология и методы социальной психологии / Под ред. Шороховой Е.В.. – М.: Наука, 1977. -247с.
32. .Обозов Н.Н., Щекин Г.В. Психология работы с людьми. – К., 1990.
33. .Павлено В.М., Таглін С.О. Егнопсихологія. – К., 1999.
34. .Парыгин Б.Д. Социально-психологический климат коллектива. – Л., 1981.
35. Петровский А.В. Социальная психология коллектива. – М., 1983.
36. Петровский А.В., Шпалинский В.В. Социальная психология коллектива. – М.: Просвещение, 1978.
37. Платонов Ю.Н. Психология коллективной деятельности. – М., 1990.
38. Практикум з соціальної психології. Навч.методич. посіб. // Під ред. Долинської Л.В. –К., 2001.
39. Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология. СПб., 1999.
40. Визуальные тесты: Сборник \ Сост. Г.Щекин. –К., 1992.